

Milan Begović

Biskupova sinovica

Vesela igra u jednom činu

eLektire.skole.hr

LICA:

BISKUP orleanski, (60 god.)
JEANNE-MARIE, njegova sinovica, (17 god.)
GASTON, paž, (18 god.)
MARQUIS de CHAPEAUROUGE (63 god.)
biskupov MAJORDOMUS
VIKAR
par ABBÉ-a, nekoliko FAMULA i DOMESTIKA

Događa se u biskupskoj rezidenciji u Orleansu.

Vrijeme: druga polovica XVIII. vijeka - Januar - oko ponoći.

POZORNICA: Biskupova spavaona. Ovalna dvorana sa kaneliranim stupovima i karnišom od štuka. Plafon u sredini modar, naokolo bijelo-zlatne štukature: girlande i festuni od voća. Isti uresi nad vratima opkoljuju jedan medaljon, uz koji stoji par amoreta. Po zidovima zrcala i gobleni. Počamši s kraja lijeve strane pokućstvo je ovako poredano: prozor, kamin, nad kojim stoji veliko zrcalo uzidano u štukature. Na kaminu višeručni, srebrni svijećnjaci. Pred kaminom par fotelja, a onda, više prema sredini, sto i stoci, malo dalje holandski klavir. Vrata, što vode u koridor. Sekreter, a na njemu par vaza i figura od porcelana. Krevet sa baldahinom. Pod baldahinom regal sa knjigama i slika plesačice Guimard¹ od Fragonarda². Uz krevet lijevo paravent, desno

¹ *Guimard, Marie-Madeleine* (1743-1816) - slavna francuska plesačica

ormarić, na kome stoji mali svijećnjak. Pred krevetom chaiselongue. Klecalo sa molitvenikom. Nad klecalom veliki krst. Sprijeda, desno vrata, što vode u ostale biskupove sobe. Prozor i vrata zastri su bogatim i teškim brokatnim zastorima. Stil: Louis XV.

FAMULI ulaze žurno, nose kandelabre sa gorućim svijećama, polažu ih na sto ili ormarić. Uređuju sobu. Dva priđu krevetu, odgrnu zastore baldahina, otkriju krevet, prirede biskupovo noćno ruho i izvade papuče. Treći nosi bocu šartreze i čašice. Izvadi biskupovu noćnu kapicu i stavi je kraj molitvenika. Na koncu pođe jedan famulus i donese grijaču, pa dok drugi podigne pokrivač, dotle on gladi grijačom krevet. Međutim razvija se među njima slijedeći dijalog:

MAJORDOMUS, koji nadzire sav taj posao: Hitro, djeco! Hitro! I tako smo odocnili. To tamo. - Vodu!

1. FAMULUS: Evo je.

MAJORDOMUS: Je li čaša čista?

1. FAMULUS gleda čašu prema sojetlu: Kao sunce!

2. FAMULUS: Bome danas neće M o n s e i g n e u r tako rano doći!

3. FAMULUS: Nije svadba svaki dan!

MAJORDOMUS: Hitro - hitro - Jeste li čuli? Skoro je dvanaest. A svadba bila ili ne bila, njihova milost ne ostaje iza ponoći. Sutra je sveta misa!

2. FAMULUS: Šta to mari?

1. FAMULUS: Njihova milost ne treba da jede poslije dvanaest.

2. FAMULUS: Može se ustrpit.

3. FAMULUS: Budalo! Ti znaš, da M o n s e i g n e u r baš prije nego legne, mora popiti svoju običnu čašicu šartreze -

2. FAMULUS: I dvije - i dvije -

MAJORDOMUS: Mičite se! - Ti, jesi li pogledao ima li još šta u boci?

1. FAMULUS: Malo!

MAJORDOMUS: Dakle - hitro: novu bocu.

1. FAMULUS: Odmah! Ode i poslije malo nosi bocu.

MAJORDOMUS pokazuje na papuče: A ti, derane - kako stoje ove papuče?

2. FAMULUS: Molim, molim! Stavi jednu uz drugu. Evo sad su u redu!

1. FAMULUS oko kamina: Zimus dobivamo nekakva drva da te bog sačuva. Mokra i kvrgasta! U sobi od M a d e m o i s e l l e Jeanne-Marie ne će nikako da gori...

MAJORDOMUS: Pa tko ti je i rekao, da tamo ložiš? Ta Jeanne-Marie ne spava više ovdje.

1. FAMULUS: Da, da - zlobno: Ona će odsad spavati preko -

MAJORDOMUS: Pst! Jezik za zube, prostačino!

2. FAMULUS: Ona bi voljela spavati ovdje -

3. FAMULUS: I ako su naša drva mokra i kvrgasta. Izlazi.

² *Fragonard, Jean Honore* (1732-1806) - francuski slikar i grafičar rokokoja, majstor galantnih scena i duhovitih portreta

1. FAMULUS: Rad bih znao, šta će Marquisu onako mlada žena... Tvrdoglava kao jare -
2. FAMULUS: Živahna kao buha -
3. FAMULUS *nosi grijaču*: Otkri, Kaspar!
1. FAMULUS *podigne pokrivače na krevetu*: Marquis de Chapeaurouge ima mnogo ljepšu grijaču -
3. FAMULUS: Žalibože!
2. FAMULUS: Škrtica! Jeftino ju je dobio!
3. FAMULUS: Promisli, kad sam popodne odnio tamo njezine stvari, dao mi je pet novčića dobre ruke. Otišao sam u crkvu i bacio ih u škrabicu za duše u čistilištu -
- MAJORDOMUS: Žurite se i prestanite s bezobraznim primjedbama.
3. FAMULUS: A što mi govorimo? Bome, to znadu svi, da M a d e m o i s e l l e Jeanne-Marie nije Marquisu par...
1. FAMULUS: Kako je M o n s e i g n e u r dozevolio -
2. FAMULUS: Dozevolio! Ta ona je, moj dragi, ima već tri godine, s njim vjenčana. Još dok joj je otac živ bio. Vele, da je bio dužan Marquisu. - Nju su ostavili u samostanu dok ne dozre za muža. Pa eto - danas je dozrela i tamo se slavi naknadna svadba.
- MAJORDOMUS: Dosta više! To nisu vaši posli. Rađe pogledajte, je li sve na mjestu? Da ne fali šta? Jesu li na noćnoj košulji sve vrpce u redu?
3. FAMULUS: Potpuno.
- MAJORDOMUS: A kapica?
2. FAMULUS: Gle - zaboravio sam! *vadi kapicu i stavlja je uz molitvoenik*.

Vani zazvoni.

- MAJORDOMUS: Pst! M o n s e i g n e u r Georges - hitro - otvori!
2. FAMULUS *ode*.
 - MAJORDOMUS: Kad zazvonim, onda, Kaspar -
 1. FAMULUS: Na službu, M o n s i e u r .

FAMULI odu.

MAJORDOMUS pogleda još jednom naokolo, da vidi je li sve u redu i otvara vrata misleći da dolazi biskup.

Marquisov DOMESTIK, u livreji, vodi GASTONA blijeda i iznemogla.

- MAJORDOMUS: Bože - Gaston! Šta je?
- DOMESTIK: Najednom mu je pozlilo, M o n s i e u r ! Njegova milost narediše mi, da ga dopratim i rečem, da ga polegnete u krevet i da se pobrinete oko njega... Bude li potreba, da pošaljete i po liječnika.
- MAJORDOMUS: Oh, siromah! Amo, amo na kanape. Tako! Šta je, Gaston, šta je?
- GASTON: Ništa - ništa... Malko u glavi... Al proč' će...

MAJORDOMUS: Da, da - proć' će! *Domestiku*: Sjedite časom ovdje! *Domestik sjede i prihvati Gastona, a on pođe i nosi jednu bočicu*. Nije ništa! Malko e a u d e C o l o g n e . Maže mu čelo. Tako! Oh, bio sam se prestrašio na prvi mah! Sad jednu muskatrozinu - tako! Bit će već bolje... Kako ti je?

GASTON: Bolje, Charles. Hvala!

MAJORDOMUS: Ovog puta ne ćeš umrijeti. Glupa nesvjestica. Prolazni napadaj. Potreseno srce. Znam ja to. Još jednu muskatrozinu. To uzimlje i M o n s e i g n e u r , kad mu je gorko u ustima. Tako. A sad hurra, m o n c h e r ³ - veselo...

DOMESTIK: Zapovijedate li još što, M o n s i e u r ?

MAJORDOMUS: Ništa. Možete otići. Recite njegovoj milosti, da je mladom gospodinu puno bolje. Recite - ležerna omaglica! - Al hoće li M o n s e i g n e u r skoro kući?

DOMESTIK: Ne znam. Njihova milost nije ništa rekla.

MAJORDOMUS: Dobro, dobro - laku noć!

DOMESTIK: Dakle: ležerna nesvjestica - potreseno srce -

MAJORDOMUS: Da, da...

DOMESTIK nakloni se i ode.

MAJORDOMUS *digne se*: No je l' već dobro?

GASTON *sjedi snužden na kanapeju, klimne glavom.*

MAJORDOMUS: Eto vidiš - izliječio te je tvoj stari Charles! Barem djelomice. Nesvjesticu smo otjerali... a sad nam ne preostaje neg ono ludo, potreseno srce...

GASTON: Charles!

MAJORDOMUS: Da - moj dragi! Tako je. Kao da ja ne znam - kao da ja ne vidim - kao da ja nisam sve otkrio i opazio...

GASTON: Što si otkrio?

MAJORDOMUS: Kad ste vi popodne otišli na svadbu, ja sam pospremao stvari naše mlade Jeanne-Marie. Znaš - valjalo joj je poslati sve onamo - preko -

GASTON *uzdiše*: Znam -

MAJORDOMUS: I sve sam poslao: vrpce, čipke, češlje, lončice, doze, bočice, knjige, listiće, pisma i šta li ja znam. A pridržao sam samo jednu puderdozu - znaš onu od sèvresa, što ju je dobila za rođendan od M o n s e i g n e u r a . I promisli, Gaston - U toj dozi našao sam u sred pudera zakopano jedno srce: živo, krvavo, uzdišuće srce...

GASTON: Kakvo srce?

MAJORDOMUS: Pravo ljudsko srce - da! - Krvavilo je i uzdisalo -

GASTON: Al Charles -

MAJORDOMUS: Da, da. Tvoje srce -

GASTON: Ah -

MAJORDOMUS: Ne, ne - Za to te i boli glava, za to te i hvata omaglica: izgubio si puno krvi.

GASTON: Al prestani, Charles! To su tvoje fantazije...

³ *mon cher* (franc.) - dragi moj

MAJORDOMUS: A onda sam ponovo zaklopio sevrsku dozu i nisam je htio poslati u kuću Marquisa de Chapeaurouge. Pridržao sam je za te. I evo ti je. Uzmi opet svoje srce. Stavi ga na njegovo staro mjesto, Gastone! *Daje mu dozu.*

GASTON *ne će da je primi, a Majordomus je položi na sto:* Ti se sa mnom rugaš, stari!

MAJORDOMUS: Al ne, ne. Ako je Jeanne-Marie stalo do tvog srca, ona će sigurno doći po nj. I to čim prije -

GASTON: Prestani, Charles! Meni je Jeanne-Marie deveta briga -

MAJORDOMUS: Deveta briga? Gaston! Ne misliš valjda, da ja ne znam tvoje boli? Ta šta te je smutilo večeras i odagnalo sa svadbene svečanosti?

GASTON: Šta?

MAJORDOMUS: Ljubomor, moj sinko.

GASTON: Perfidan si; duše mi, perfidan si -

MAJORDOMUS: Pa dobro. A čiji su ono strastveni madrigali i koketni rondoleti, Gaston, što još leže tamo, u sekreteru, u sobi naše male Jeanne-Marie?

GASTON: Šta - nije ih sobom ponijela?

MAJORDOMUS: Ne trebaju joj - ta zna ih na pamet. U srcu su joj. Tamo ih ne će naći ljubomorni Marquis... Oh, Gaston - znam ja sve -

GASTON: Varaš se, varaš se -

MAJORDOMUS: Pa dobro, nek se varam. Ali -

GASTON: Ne govorimo više o tom!

MAJORDOMUS: Pa ne govorimo. Meni je pravo. I onako je sve uzalud. Križ preko svega. Amen! Samo upamti: ja sam ono tvoje srce stavio na uho i prišapnulo mi je još koješta.

GASTON: Hoćeš li prestati?

MAJORDOMUS: Hoću - hoću. Ne smijem te uzrujavati. *M o n s e i g n e u r* te je povjerio mojoj skrbi. Moram s tobom oprezno. Ta ti moraš sutra u zoru na put - u Pariz! Veseliš se?

GASTON *nehajno:* Dakako!

MAJORDOMUS: Eh - sad počimlje život za te. Krasni studentski život. Brzo ćeš zaboraviti našu biskupsku rezidenciju i mirni Orleans i prvu ljubav. Sve će to iščeznuti iz tvoje misli, kad zaviriš u zlatni, poput živog perivoja udešeni *P a l a i s - R o y a l*, kad se prošetáš promenadom *d e s L o n g c h a m p s*, kad vidiš - ako u opće još imaju volje i raspoloženja - slavnu *L a C a m a r g o*⁴, gdje se u elegantnim *p i r u e t t e s*-ama vrti na visokoj peti, ili čarobnu *S a l l é*, koja izvađa svoje voluptuozne kapriole... Ali ako njih više nije, to ćeš za stalno vidjeti onu - koju mi ovdje ne smijemo ni spomenuti - onu, mršavu - čija slika visi ondje, nad krevetom... *Pokazuje pod baldahin na sliku plesačice Guimard.* Darovala je ona našem *M o n s e i g n e u r u* mnogo sreće - doduše - ali i mnogo brige, razočaranja i - dugova. Sveopći bankrot, moj sinko!... Dakle i ti eto ideš u Pariz! Oh, i mi smo prošli tamo sjajnih dana, Gastone! Mi! Ja i *M o n s e i g n e u r*! Posvuda sam ga pratio. Alaj smo živjeli! Alaj smo ludovali!

⁴ *La Camargo, Marie-Anne* (1710-1770) - pravo ime de Cupis, francuska balerina španjolskog podrijetla

Ludovali i ljubili! Znaš ludost i ljubav rođeni su u jednoj kolijevci. Ja ne mogu, da pomislim maloga Kupidona bez crvene kapice sa praporcima... A da si vidio *M o n s e i g n e u r a*, kad je počeo da uči plesati!... Ona mu je dala prve lekcije -

GASTON: Jeanne-Marie?

MAJORDOMUS: Jeanne-Marie zadnje, al ona - *Pokazuje palcem na Guimardovu*: prve - Pa zabave u teatru Pantin! Zapravo nisu baš bile takove, da su ih biskupi mogli pohadati... al bile su čarobne - božanstvene. Ne znam, je l' to sve još danas tako, al ako je - vidjet ćeš najljepše, što je ikad bilo u Parizu i na svijetu...

GASTON: Meni nije ni za čim stalo. Ja imam svoje knjige.

MAJORDOMUS: Ne budi licemjerac - Gastone. Ti si već sve naučio, što valja da znade savršen *a b b é*. Znaš uzdisati, kad hoćeš, znaš plakati, kad hoćeš, zavraćati očima, tražiti pod stolom nožicu nogom, uvlačiti se noću u budoare mladih dama -

GASTON *skoči*: Zbogom -

MAJORDOMUS: Kamo, momče? Večeras ne treba, da se tako žuriš. Soba male i ružične biskupove sinovice je prazna. I njezin krevetić je prazan -

GASTON: Što govoriš?

MAJORDOMUS: Sve što znam, Gastone. Ostani ovdje. Tamo te ne čeka više nitko. Ostani i otkri svoju dušu starome majordomusu, koji pozna sve staze ljudskih želja i čežnja. Ta dosta sam ja po njima izderao obuće - ljubavni invalid!

GASTON: Ti si nas uhodio, stari!

MAJORDOMUS: Ja? Nije trebalo, moj sinko! U ovo petnaest dana, otkad je Jeanne-Marie izašla iz samostana i došla amo, da dočeka svadbu i pređe u vlasništvo Marquisa de Chapeaurouge - u ovo petnaest dana, velim, imali ste vremena da se potpuno razumijete, vas dvoje, ludih i mladih. Al niste bili dosta oprezni. Šaputali ste preveć glasno - uzdisali ste preveć burno - cjelivali ste se preveć žarko. A ja sam stari vještak, Gaston! I sad te boli - je li? Eh - doduše, Jeanne-Marie je božanstveno dijete!

GASTON: Je l' da jest - Charles! Jest - jest - Pa eto - kako sam je izgubio, tko mi ju je odnio!...

MAJORDOMUS: Nit si je izgubio, nit ti ju je tko odnio. Kad se vratiš iz Pariza...

GASTON: Ne, ne, Charles! Sve je svršilo. Kad samo pomislim... Oh, ti ne znaš -

MAJORDOMUS: Znam, znam - kako ne bih znao, Gaston! Al da je i za uvijek izgubiš - čemu tolika žalost? Nijedna žena nije jedina lijepa žena na svijetu. Suknja ostaje suknja.

GASTON: Drugo su riječi, a drugo osjećaji, Charles! Da si je samo vidio večeras. Rumena od burgundca, kao onda, kad sam je onamo, u malom paviljonu, prvi put izljubio! Krasna je bila večeras. Još sam se jednom u nju zaljubio. Oh, u onoj bijeloj, čipkama obloženoj opravi, sa kvadratnim *d e c o l l e t é*-om, u spretnom korzetu - a oko vrata joj visi biserni *c o l l i e r*, sa koga se spušta jedno zrno niz prsi - Ah, Charles, mene boli, ovdje - srce me boli...

MAJORDOMUS: Budalo jedna! Ti ne znaš, šta je u tvom srcu. *Pokazuje na dozu na stolu*: Otvori! Čitaj...

GASTON *uzme dozu, diže poklopac, vadi jedno srce, otvara srce, nađe u njemu jedan billet-doux, zavezan crvenom vrpcom, čita i od radosti se preobrazi. Te geste prati ovim riječima*: Charles! U istinu srce! Pravo pravcato srce!... A unutra? Nekakav papirić. Šta veli papirić?... Charles! Ti si za to znao, pa mi ne veliš ni riječi.

MAJORDOMUS: Ti si mogao bolje znati od mene.

GASTON: Ja? Što? Kako?

MAJORDOMUS: Da, ti - a ne ja. Znao si dobro koliko te Jeanne-Marie ljubi!

GASTON: Al, stari - ta ona se ovo sa mnom ruga! Ja odlazim sutra čim svane - a ona piše, da ćemo se prije mog odlazka vidjeti. *La petite inhumaine*⁵ Ja ću sjediti u kolima - a ona će spavati držeći svoju ručicu u kosama Marquisa de Chapeaurouge... kao što je to sa mnom činila...

MAJORDOMUS *prasne u smijeh*: Al ti si zbilja u oblacima! Ta Marquis de Chapeaurouge je potpuno ćelav - evo ovako, kao moj dlan!

GASTON: Imaš pravo. Na to nisam ni mislio. Al kako i gdje ćemo se vidjeti?

MAJORDOMUS: Ne znam, Gastone. Tajni su puti ženskoga mogućstva, kao i božjega. Muško snuje, a žensko određuje.

GASTON: To je šala, kruta šala, Charles!

MAJORDOMUS: Malodušan si, moj sinko. Malodušje je najveći dušmanin ljubavne sreće. Pst - *M o n s e i g n e u r* ...

Vrata od koridora se otvore i uđe najprije jedan FAMULUS i ostane kraj ulaza. Odmah za tim ulazi BISKUP, VIKAR i par ABBÉ-a. FAMULUS ode i zatvori vrata.

BISKUP *prema Gastonu*: No - Gaston - kako je? Nisi u krevetu?

GASTON: Nisam - bolje mi je, *M o n s e i g n e u r* ...

BISKUP: Oh, hvala bogu. Bojao sam se, da ne ćeš moći sutra putovati...

GASTON: Oh, mogu - mogu.

BISKUP: Pa dobro, *m o n c h e r*! Poslije ćemo se još razgovoriti - samo nek opremim ovu časnu gospodu... *Sjede i ostalima reče*: Izvolite.

VIKAR, *gesta - ne će da sjedne*: Molim - molim.

BISKUP *Majordomusu*: Charles! Šartreze!

VIKAR: Ne, ne - *M o n s e i g n e u r*! Za nas ne. Ponoć je prošla.

BISKUP: A ne ćete ni da sjednete?

VIKAR: Hvala. Nije čas. *M o n s e i g n e u r*!

BISKUP: Pa dobro. Htjeli ste mi nešto privatnim reći, dragi vikaru. Izvolite.

VIKAR: Da *M o n s e i g n e u r*. Znae, sutra moram propovijedati u katedrali, a moj je manuskript još kod vas...

BISKUP: Da - zbilja - vi bi htjeli vaš manuskript!

VIKAR: Morao bih repetirati prije podne...

BISKUP: Ali preveć, preveć radikalno, intranzigentno, dragi vikaru. Mnogo mržnje u vašim riječima. To nije naše oružje. Naš Spasitelj je pobijedio ljubavlju... *Pokaže na raspelo.*

VIKAR: Oh, *M o n s e i g n e u r* - da vi znate...

⁵ *La petite inhumaine* (franc.) - okrutna djevojčice!

BISKUP: Znam, znam, prečasni gospodine brate: slobodni duh preotimlje maha...

VIKAR: Gore - gore...

BISKUP: Zabave, gozbe, plesovi bolje su posječeni nego crkvene svečanosti...

VIKAR: Još gore - M o n s e i g n e u r ! Danas je Voltaire⁶ u svačijim rukama! Ima i svećenika koji čitaju njegova bogumrzka djela...

BISKUP: Što vam je skrivio siromašni Voltaire, prečasni? Čavrlja - i ništa više. Doduše malko bockavo, malko maliciozno, malko prkosno... al ipak ugodno i duhovito...

VIKAR: A napadaji na vjeru, M o n s e i g n e u r ?

BISKUP: Znam, znam. Neki kušaju da svrgnu s prijestolja našeg dragog, dobrog Boga. Ali, prečasni: ta svaki vladar ima stranku nezadovoljnika. Kako na nebu - tako i na zemlji...

VIKAR: Vaša se biskupska milost izvoljeva šaliti.

BISKUP: Moguće, prečasni. Do sad smo pirovali i ja sam još pod dojmom onog veselja. *Majordomusu:* Charles, donesite mi, molim vas, onaj manuskript sa moga stola. *Majordomus ode lijevo.* Vi vidite preveć crno, dragi vikaru. Svijet je bio uvijek ovaki. Malko raj zemaljski - a malko Sodoma i Gomora. *Majordomus dođe i preda biskupu manuskript.* Neko služi Jehovi - a neko Baalu. Čemu pakao, kad bi bili svi za raj? U ostalom evo vam vaš manuskript. Nisam puno križao. Samo one grube riječi protiv gospodina Voltaire-a. Sad laku noć, gospodo! Al da - prečasni! Budem li se sutra osjećao umornim, ostat ću u krevetu. Ne dođem li do deset u katedralu, pontificirajte mjesto mene. Laku noć!

VIKAR i ABBÉ-i se naklone i odu.

MAJORDOMUS, komu je biskup dao mig, ode za njima i zatvori vrata.

BISKUP: Napokon evo me s tobom, dragi Gastone. Svadba naše Jeanne-Marie spriječila nas je, da se prije tvog odlaska razgovorimo. Al eto došao je i naš čas. Dođi amo, sjedi. Ovdje kraj mene. Tako. Rado bih te, vjeruj mi, ovdje pridržao, al ne ću da kidam tvoja krila. Ja sam još danas - sutra... a ti si tek počeo živjeti. Eh - dakle u Pariz! U lijepi Pariz. Tamo ostaje čovjek vječno mlad. U ove dvije godine što ga nisam vidio, dvostruko sam ostario... Al pustimo mene. Sad je o tebi govor. Ti ideš tamo, a ja ću ti dati samo jednu preporuku. Uputit ću te samo na jedno čeljade - *Zvoni.*

GASTON: Hvala, M o n s e i g n e u r !

MAJORDOMUS ulazi iz koridora.

BISKUP: Charles, na mom stolu leži jedno zapečaćeno pismo - donesite mi ga, molim vas.

MAJORDOMUS izlazi lijevo.

BISKUP: Između mene i onog čeljadeta nije više prijateljstvo, kao što bijaše nekada. Al ja sam za nju mnogo učinio.

⁶ *Voltaire* (pravo ime François Marie Arouet, 1694-1778) - francuski pisac, povjesničar i filozof prosvjetiteljstva, isticao se svojim slobodoumljem i suprotstavljanjem službenoj religiji

MAJORDOMUS *nosi pismo na tasi, dolazeći s lijeva*: Je li ovo, vaša milosti?

BISKUP: Jest. Hvala. *Uzme pismo, Majordomus izlazi u koridor*. Velim za nju. To je jedna dama, Gastone. Mi nismo o njoj nikad govorili. Preko godine dana bio si ovdje, a nisi od nikoga čuo njezino ime. *M a d e m o i s e l l e* Guimard. Eno ona. *Pokaziva na okvirić pod baldahinom*. To je Frago naslikao! Ne ću ti pričati, što je ona bila za me. Ovdje joj pišem, pozivajući se na naše mnogogodišnje i srdačno prijateljstvo i molim je, da te u Parizu preporučim i uvede u život. Ona to može. Njoj je to lako. Samo pazi, da te ne uvede u svoje srce. Tamo nije tako udobno. Tamo je velika stiska - prepuno gostiju!

GASTON *nasmiješi se*.

BISKUP: Da - tako je. Al pustimo to. Pođi dakle k njoj, u njezin prekrasni hotel u *Chaussée d' Antin*, "za koji je ljubav troškove platila, a strast nacрте izradila", - i predaj joj ovo pismo. Ostalo će doći po sebi.

GASTON *uzimlje pismo*: Oh, hvala!

BISKUP: Upita li te za me, reci, sve što znaš i vidiš. U Parizu ti se ne ćeš tako lako izgubiti. Ta već si čovjek! *Zazvoni*. Oh, kolika je naslada biti čovjek!

MAJORDOMUS *uđe iz koridora*.

BISKUP: Charles, donesite mi tisuću škuda.

MAJORDOMUS *malko ga začuđeno pogleda i ode desno*.

BISKUP: Za to ti ne dajem bogzna kakve savjete. Dat ću ti rađe nešto novaca. Jedan *l o u i s d o r* vrijedi više neg stotinu savjeta...

MAJORDOMUS *ulazi s desna i predaje biskupu novce*: Vaša milosti...

BISKUP: Znam, što mislite, Charles. Al što ćemo? Zar je iza pira Jeanne-Marie moglo išta ostati u mojoj kesi? *Gesta rukom*. *Majordomus odlazi*. Evo, dragi Gastone, ovo je tvoja plaća. Služio si me pošteno! *Daje mu novce*.

GASTON *poljubi mu ruke*: *M o n s e i g n e u r*, hvala!

BISKUP: Uči koliko možeš - uživaj koliko hoćeš. To je moj jedini savjet. Nađeš li se u nevolji - piši. A nemoj nas zaboraviti, ako te sreća obljudi. A sad pomozmi mi, da se svučem. Za zadnji put. *Digne se - Gaston mu pomaže solaćiti se*. A kad ideš?

GASTON: Čim svane.

BISKUP: Imaš li sve što trebaš?

GASTON: Sve, *M o n s e i g n e u r*.

BISKUP: Želiš li još što?

GASTON: Ništa - hvala vam, *M o n s e i g n e u r*.

BISKUP: No, drago mi je. Da se ne potužiš na svoga štitnika. Na mene se nije nitko nikada potužio.

GASTON: To vjerujem -

BISKUP: Davao sam uvijek onoliko koliko sam imao, a nisam nikada mislio, da i meni mora nešto ostati. Tko tako daje, najbolje daje. Nego - Gaston, ti si mi nešto žalostan.

GASTON: Zar bi vam bilo pravo, da se u ovaj čas veselim?

BISKUP: Ja sam se uvijek veselio, kad sam god išao u Pariz. Tamo je život vječna svečanost.

GASTON: Meni je ovdje bilo vrlo lijepo. Ne bih bio nikad otišao odavle!

BISKUP: A što bi ovdje, Gaston? Sada u ovoj pustoj biskupskoj rezidenciji, uz starog biskupa... sad gdje je eto iščezao i zadnji posmijeh: Jeanne-Marie?... Ne, ne... Ajde, moj sinko! Ovdje nije tvoje mjesto. Daj mi kapicu! *Gaston mu doda kapicu sa klecala.* Oh, Jeanne-Marie! Kako je bila vesela večeras! Toliko se je nečkala, da pođe za Marquisa, a gle - sad je sve prošlo. Popila je par čašica burgundca - i pregorila. To ti je ženska ljubav: umjetnost nerava. Može šta hoće... A pleše, pleše - kao ona tamo - *Pokaziva na sliku Guimardove.* Ti si ju malko volio - Gastone, znam ja -

GASTON: *Al M o n s e i g n e u r -*

BISKUP: Ništa, ništa - ne treba da se stidiš. To je tvoje pravo. Ja bih inače volio, da je ti uživaš, nego onaj preko... Ali u ovom poslu drugi su odlučili prije mene. Da... da... Je li topla moja postelja? - Tako mi zebu noge...

GASTON *opipa*: Jest, jest - možete leći.

BISKUP: Samo dok se pomolim. *Klekne na klecalo i moli.*

GASTON *klekne na tle.*

Pauza. - Dok oni mole, naglo i snažno zazvoni zvonce izvana. Obojica se trgnu.

GASTON: Šta to znači?

BISKUP *digne se*: U ovo doba? Daj mi haljinu - brzo! *Gaston pomaže biskupu.*

Prije nego biskup zakopča haljinu, stupi u sobu sva izvoan sebe JEANNE-MARIE. U prekrasnom, bijelom, noćnom ruhu sa vrpčama i čipkama. Oko vrata joj biserni đerdan. Na glavi joj noćna kapica. Na nogama papučice sa visokim peticama. Ispod oka i duboko na vratu crne se dva umjetna madeža. Njezina je uzrujanost malo karikirana.

JEANNE-MARIE *baci se biskupu u naručaj, zaplače i zavapi*: *M o n o n c l e !*⁷

BISKUP *primi je srdačno*: *M a c h è r e e n f a n t !*⁸ Šta je? Ti drhćeš! Gaston - jedan mantel! Il ne... ne... U krevet, u moj krevet -

GASTON *ide krevetu*: Bože! Bože!

BISKUP *vodi je, ljubezno*: Dođi, dođi - umiri se -

JEANNE-MARIE *jeca*: Oh, *m o n o n c l e !*

BISKUP: Šta je - šta se je dogodilo? Moja slatka Jeanne-Marie!

JEANNE-MARIE *opet jeca*: Nisam mogla više... oprost -

BISKUP: Mir, mir! Najprije legni - *Ona legne u krevet, on ju pokriva.* Tako. Umiri se, pa ćeš nam onda sve reći. Ne boli te? Hoće li Gaston poći po liječnika?

GASTON: Idem - idem -

⁷ *mon oncle* (franc.) - striče moj

⁸ *ma chère enfant* (franc.) - Moje drago dijete!

JEANNE-MARIE: Ne, ne, Gaston. Ne fali mi ništa. Zdrava sam. Al sam vrlo uzrujana. *Oćuti u krevetu grijaču. A šta je ovo? Tu nešto peče! Vadi grijaču. Ta ovo tebi ne treba, m o n o n c l e !* To je za staru čeljad - *Baci grijaču na zemlju.*

BISKUP: Jeanne-Marie, katkad mi noge zebu...

GASTON: Moj otac ne bijaše tako star kao *M o n s e i g n e u r* - pa ipak -

JEANNE-MARIE: *M o n s e i g n e u r* nije star - To je perfidno od tebe, Gaston! Je li, *m o n o n c l e*, ti nisi star? -

BISKUP: Nisam, moje dijete - sigurno nisam...

JEANNE-MARIE: A ono - *Pokazuje na grijaču: slobodno pošalji Marquisu de Chapeaurouge! Ha! ha! ha! Smije se.*

BISKUP: Jeanne-Marie!

JEANNE-MARIE *grli ga*: Oh, *m o n o n c l e !* On će sigurno doći ovamo. Nije me doduše vidio otići, al nije moguće da ne će zaviriti u moju sobu... Al ti me više ne smiješ njemu dati... Je li da ne ćeš? Obećaj mi - molim te -

BISKUP: Al šta je bilo - pripovijedaj... Zašto nisi ostala kod svog muža?

JEANNE-MARIE: Ah, *m o n o n c l e* - da ti znaš...

GASTON: Da te nije zlostavljao? Da nije -

JEANNE-MARIE: Ne, ne... Nego - Marquis de Chapeaurouge nema kose ispod perike... Al ni jedne jedine vlasi...

GASTON: Oh!

BISKUP: I zato si pobjegla?

JEANNE-MARIE: Oh, ne samo zato. Već ću ti sve pripovijedati. Sram me je pred Gastonom.

GASTON: Ja ću otići, Jeanne-Marie -

JEANNE-MARIE: Ne, ne Gaston -

BISKUP: A ti valja da pripovijedaš.

JEANNE-MARIE: I hoću. Al ostani i ti. Ne mari - Ja mislim, *m o n o n c l e*, da Gaston može ostati. On nije više dijete. A ti - što ti misliš?

BISKUP: Pa nek ostane.

JEANNE-MARIE: Al ja ću reći sve onako, kako je bilo.

BISKUP: Dakako. To i moraš, moje dijete!

JEANNE-MARIE: Dakle čujte. Nakon što su gosti otišli, povele su me moje sobarice u krasnu spavaonu. Krevet: zlato i bijelo. Veliki prozori. Izgled u baštu. I mala vratašca, koja vode u baštu. Jedna mi je sobarica dala malen, srebrn ključić, a onda su me svukle, legle, ugasnule svijeće i - otišle. Zastori nad mojim krevetom bili su odgrnuti, a mjesečina je punila moju sobu. Kao san. Oh, *m o n o n c l e !* Bila sam skoro sretna. Žao mi je bilo za tobom i Gastonom, al uživala sam, što sam eto postala mala *M a r q u i s e*... Napokon sklopila sam ruke i počela moliti - *Trgne se. - st!*

BISKUP: Al što je?

JEANNE-MARIE: Neko dolazi?

GASTON: Nije nitko, Jeanne-Marie.

BISKUP: Pa što je bilo onda?

JEANNE-MARIE: Što? Strašno. Ja sam još molila, kad u to se polako otvore vrata. Uđe nekakova duga, bijela sjena, sa okruglom, glatkom lubanjom... Uh, mislila sam: smrt!

BISKUP: Ludo dijete!

JEANNE-MARIE: Da, da - baš prava, pravcata smrt. Pokrijem glavu, prestanem disati i - čekam. Oh, kako mi je srce tuklo!... Ti ne vjeruješ, Gaston?...

GASTON: Vjerujem, Jeanne-Marie!

JEANNE-MARIE: To je lijepo od tebe!... Ja sam se tako bojala. Najednom priđe sjena k meni i počne zvati: "J e a n n e - M a r i e ! M a p e t i t e ⁹ J e a n n e - M a r i e !" - Slušam. To nije bogme nikakva smrt. To je poznat glas. Otkrijem glavu - a što vidim? Preda mnom stoji ona užasna, velika lubanja. A ja odmah: glavu pod pokrivalo. Ovako: *turi glavu pod pokrivalo.*

BISKUP: Gaston, je li, to je vrlo čudnovato?

GASTON: Jest, M o n s e i g n e u r , vrlo!

JEANNE-MARIE *otkrije se*: A onda... a onda... Uh, m o n o n c l e - ja se tako sramim! Da to znade časna sestra Doroteja! Onaj besramnik!... Vidiš, Gaston, to baš nije potreba da čuješ. Ti si premlad za to. Okreni se tamo - ne gledaj me -

GASTON *okrene se malko*: Ovako?

JEANNE-MARIE: Da, tako. Da, m o n o n c l e - a onda... Al to se ne da pripovijedati... Ni ti nisi još dosta star za takva šta! *Trgne se.* Pst! Neko zvoni! On je -

GASTON: Al nije nitko -

JEANNE-MARIE: Oh, šta mi srce tuče! Daj mi ruku, m o n o n c l e .

BISKUP *stavlja joj ruku na srce*: Oh, malo, preplašeno srdašce... Tik, tak, tik, tak... Umiri se, Jeanne-Marie!

GASTON: Evo, uzmi - dvije tri d r a g é e s !

JEANNE-MARIE *uzme dozu od Gastona i u razgovoru zoblje dragées jednu za drugom*: Oh - m e r c i Oh, m o n o n c l e , to nije bilo lijepo od njega. U opće - rad bih znala, šta je on htio od mene? Ja sam pak vikala, što sam bolje mogla: U pomoć! - U pomoć! - Tako nas je naime naučila časna sestra Doroteja... Baš su izvrsne ove dragées, Gaston! - Da, rekla nam je: - "Ako vas napastuje koji muškarac: vičite u pomoć i prekržite se. Đavo bježi od križa". I M a r q u i s je zbilja pobjegao. A ja sam onda ustala, ušla u baštu i brže bolje amo...

BISKUP: Da si se barem obukla -

JEANNE-MARIE: Ah, tražila sam barem ogrtač. Al ničesa. I sad me evo tu. Ležim u tvom krevetu i jedem Gastonove d r a g é e s . Evo: još ovu... pa još jednu... i - *Okrene bonbonieru*: nema više.

BISKUP: A sad, m a c h è r e p e t i t e ¹⁰, sad ćeš lijepo natrag. *Zvoni.*

JEANNE-MARIE: Šta?

BISKUP: Ne ćemo skandal. *Uđe Majordomus.* Charles, nek je c o u p é gotov... Gospođa Marquise ide doma. *Majordomus izađe.*

⁹ *ma petite* (franc.) - mala moja

¹⁰ *ma chère petite* (franc.) - Moja draga malena

JEANNE-MARIE: Ne, ne molim te -

BISKUP: Al to ne ide, Jeanne-Marie - ti moraš svakako kući...

JEANNE-MARIE: Poslije svega onog što sam ti rekla -

BISKUP: Sve jedno. On je tvoj muž.

JEANNE-MARIE *izađe iz kreveta*: Ah, *mon oncle!* Ne daj me, *mon oncle!* *Miluje ga*. Ako dođe, reci mu barem, da bude sa mnom obzirniji... Ja sam jedva izašla iz samostana...

MAJORDOMUS *uđe*: *C o u p é* je gotov. *Malo kašnje izađe*.

JEANNE-MARIE *govori hitro, samo da zabašuri*: Neka čeka. Još malo. Moj svadbeni *d i n e r* bio je božanski - je li? Ah, one kostonje u muškatnom vinu! Deliciozne! U ostalom, *m o n o n c l e*, moram ti još nešto reći. Ti nisi večeras najbolje plesao. Tvoja *a l l e m a n d e* nije baš savršena. Govorila sam, da ti treba još jedna lekcija.

BISKUP: Nije nam ostalo vremena -

JEANNE-MARIE: Naravno! Svi ste se žurili sa tim glupim pirom. Da svi. I ti, i Marquis, i Gaston -

GASTON: I ja?

JEANNE-MARIE: Ne, ne - ti ne. Ja i ti se nismo žurili. Ja sam htjela još, da *o n c l e* nauči plesati *allemande* - a onda nek bude... U opće trebala je još samo jedna lekcija, pa da plešeš *c o m m e i l f a u t*. Inače - ja ne mogu pomisliti, da ti ne znaš perfektno *a l l e m a n d e*, *m o n o n c l e*! Pa kad opet budemo slavili koju svečanost, da mi praviš krive korake?... Ne, ne - to ne ide. To ne smije da bude. Gaston, daj - onaj motiv, znaš: *la, la, la, la...*

BISKUP: Al, Jeanne-Marie - sad?

JEANNE-MARIE: Sad. S mjesta. Alo! Gaston! *Gaston kraj klavira*. *La, la, la, la* - tako! *Nakloni se graciozno pred biskupom*: *M o n s i e u r!*

BISKUP *blažen, smješka se i nakloni*: *M a d a m e!*

A l l e m a n d e.

JEANNE-MARIE *plešući*: Tiho! Nježno! - U taktu! *Iza nekoliko taktova otpusti joj se biserni đerdan oko vrata*. Pardon! *Prestanu plesati*. Otkopčio mi se *collier!* *Gaston prestane svirati i gleda na njih*. Brzo! Zakopči!

BISKUP *trudi se, da zakopči*: Ah - ne ide... Ja to ne znam...

JEANNE-MARIE *nestrljiva*: *M o n D i e u*¹¹ - Gaston daj ti! *Pritrči k njemu, on kuša, u to biskup sjedne odmarajući se*.

GASTON: Pokvarilo se. *Zakopča ustima, pa pri tom neopazce poljubi Jeanne-Marie na vrat*. *Tiho*: Ja te ljubim!

JEANNE-MARIE: Sviraj dalje... *Nakloni se pred biskupom*: *M o n s i e u r!*

BISKUP: Šta, još?

¹¹ *mon Dieu* (franc.) - moj Bože

JEANNE-MARIE: Dakako... još... Dakle - ovako... Hitro - - strastveno - *Iza par taktova zazvoni izvana naglo. Ona se trgne, zaviče: On je! Moj muž! U pomoć! Poleti u krevet. Recite mu, da me nema! Pokrije glavu pokrivačem.*

Ulazi MARQUIS de CHAPEAUROUGE, noseći preko lijeve ruke odjeću i mantel od Jeanne-Marie, a u ruci njezine cipele sa visokim peticama. U desnoj ruci ima štap sa ručicom od bjelokosti. Prestravljeno i plaho ogledava se po sobi.

MARQUIS: Oprostite, M o n s e i g n e u r -

BISKUP: Molim, izvolite, dragi M a r q u i s ...

MARQUIS: Ne, ne - ne ću vas zadržavati. Tako kasno -

BISKUP: Molim, molim - sjedite.

MARQUIS: Znete - nešto se je dogodilo. Naime... našao sam krevet prazan -

BISKUP: Da, da, saberite se. To će se već urediti -

MARQUIS: Ali, molim vas... ona je otišla, po ovoj zimi - prehladit će se... dobit će reumu... Samo da znam, gdje je! Da joj odnesem ovu odjeću i ove cipele. *Ganut - ogleda cipele. Gledajte, kako su sitne: kao Pepeljugini! Sjede.*

BISKUP: Al, dragi Marquis, umirite se...

MARQUIS: Ah, M o n s e i g n e u r , vi ne znate... Ona je otišla - Nestalo je! Moja mala Jeanne-Marie! Bez ičesa, polugola - po toj zimi...

BISKUP: Al nemojte se uzrujavati - nje nije sigurno nestalo...

MARQUIS: Oh, donio sam joj i malko makrona -

JEANNE-MARIE *Naglo se otkrije: Ha! tu sam, m o n v i e u x !¹²* Gdje su makrone?...

MARQUIS *digne se, začudi se, pak, sav blažen, reče: Jeanne-Marie! Ti si tu! Ti nisi pobjegla!*

JEANNE-MARIE: Kako vidiš nisam!

MARQUIS: Moja mala, slatka Jeanne-Marie! Sladokusna mačice! Je li se još srdiš na me? *Stavi robu i cipele na dnu kreveta.*

JEANNE-MARIE: Gdje su makrone? Daj amo...

MARQUIS: Evo - evo - *Vadi iz džepa bonbonieru i daje joj je. Jeanne-Marie... Kako si ti draga!*

JEANNE-MARIE *jede makrone: U ostalom mogao si napunit bonbonieru. Al ne mari. Dobre su. No, m o n v i e u x - Pruži mu ruku: Poljubi! On hoće da je uhvati za ruku. Ne - ne - nije potreba. Samo poljubi.*

MARQUIS *poljubi joj ruku: Oh, m o n c o e u r !¹³*

JEANNE-MARIE: Tako.

MARQUIS *okrene se k biskupu: Pardon, M o n s e i g n e u r - mi vas ne ćemo dugo smetati...*

BISKUP: Molim, molim -

¹² *mon vieux* (franc.) - stari moj

¹³ *mon coeur* (franc.) - srce moje

MARQUIS: Mi ćemo odmah otići -

JEANNE-MARIE: Nikada!

MARQUIS *prestravljen*: Nikada! Oh, Bože! M o n s e i g n e u r , molim vas - recite joj vi...

BISKUP: Dakako - morala bi se povratiti -

MARQUIS: Da, da - čuješ Jeanne-Marie, morala bi...

BISKUP: Na koncu konca vi ste njezin muž.

MARQUIS: Čuješ li - na koncu konca ja sam tvoj muž...

JEANNE-MARIE: Još nisi - m o n v i e u x ! Imaš li još makrona?

MARQUIS: Nemam - ovdje nemam - al kod kuće... Čuj - Jeanne-Marie! M o n s e i g n e u r , šta ćemo? Ne izgleda li vam sve to malko neobično?

BISKUP: Doduše, moj dragi Marquis! Kaprisa - malko kuriozna kaprisa. Al držim, vi ćete naći načina, da ju sklonete na povratak... Mi vas ostavljamo same. Možda vam tako pođe bolje za rukom... *Odlazi s Gastonom desno.*

MARQUIS: Oh, hvala - hvala...

Pauza.

MARQUIS: Jesi li čula?

JEANNE-MARIE: Jesam. A jesi li donio moju l o r g n e t t e ?

MARQUIS *vadi iz džepa l o r g n e t t e i daje joj je*: Evo - evo - Ja sam na sve mislio...

JEANNE-MARIE *gleda ga kroz l o r g n e t t e*: Hvala!... Ti uopće ne znaš, kako valja postupati sa djevojčicama, koje su stoprv jučer izašle iz samostana! Koje još ne znadu, što je zloba i pokvarenost svijeta!

MARQUIS: Al Jeanne-Marie - ja sam tvoj muž -

JEANNE-MARIE: A i nisi - još nisi -

MARQUIS: Jeanne-Marie -

JEANNE-MARIE: M o n v i e u x !

MARQUIS: Dođi - vrati se...

JEANNE-MARIE: Ne... ne... ne...

MARQUIS: Al zašto?

JEANNE-MARIE: Tako. Ne ću, pa ne ću.

MARQUIS: To nije lijepo od tebe. Ja te tako ljubim, Jeanne-Marie! Ja sam toli željno iščekivao, da navršiš sedamnaestu, pa da budeš moja... Jeanne-Marie, slatka moja Jeanne-Marie! *Hoće da je poljubi.*

JEANNE-MARIE: Ne, ne... Vikat ću! Što misliš? To je drsko od tebe! *Uzme s postelje jednu cipelu i baci se za njim.*

MARQUIS: Eto - eto - Ne činim ti ništa! *Digne cipelu i stavi je gdje je i prije bila.* Oh, Bože!

JEANNE-MARIE: Ti si preveć buran, m o n v i e u x !

MARQUIS: Je li? I ti to opažaš?

JEANNE-MARIE: Jest - al to nije za te.

MARQUIS: Oh, *ma petite!* Dođi! Vrati se! Vidjet ćeš, kako će ti kod mene biti lijepo! Imat ćeš sve - šta hoćeš. Dosta da rečeš: "ja hoću ovo!" i bit će tako.

JEANNE-MARIE: Zbilja?

MARQUIS: Zbilja. Reci, šta hoćeš - reci...

JEANNE-MARIE: Najprije moraš mi naručiti - naravno iz Pariza - jedan lagani *coûpé*, od sivomodre kože sa velikim staklima... Za moje svagdanje posjete -

MARQUIS: Hoću, *ma chère*¹⁴ - hoću. Šta još...

JEANNE-MARIE: Od cipelara Bourbona, *rue de Vieux-Augustins*, dvadeset i četiri para cipela od crnoga marokina sa srebrnom kopčom, posutom dijamantima. I još -

MARQUIS: I još -

JEANNE-MARIE: Dvadeset šešira sa velikim perjem i dvanaest tuceta manšeta od čipaka - ali samo iz dućana nenatkriljivoga *Pageille!* Pa kod kralja bonbona, gospodina *Grimaud*, tristašezdesetpet bonboniera punih najfinijih *dragées*. Svaki dan jednu! I još -

MARQUIS: Šta još?

JEANNE-MARIE: Da još. - Jednog majmuna, što će svakog jutra sa mnom piti čokoladu i - i -

MARQUIS: I -

JEANNE-MARIE: Konačno jednu uvježbanu papigu, koja govori nepristojne riječi... Hoćeš?

MARQUIS: Da, da - sve, samo dođi...

JEANNE-MARIE: Al ja se ne zadovoljavam praznim obećanjem -

MARQUIS: Jeanne-Marie -

JEANNE-MARIE: Čuješ. Noćas odlazi Gaston u Pariz. Daj mu novce, a on će sve to kupiti i amo poslati...

MARQUIS: Al mi ćemo poći skupa u Pariz - na proljeće -

JEANNE-MARIE: Da, da - kad dopusti tvoja štovana podagra! Ne, ne - Ti se nećeš. Pa dobro. Mala Jeanne-Marie spavat će odsada gdje i dosada...

MARQUIS: Ali - ovdje nemam...

JEANNE-MARIE: Ti uvijek imaš kesicu oko vrata...

MARQUIS: Eh, eh... *Vadi novac*. Evo. Sve šta imam.

JEANNE-MARIE *Uzme novac i pruži mu ruku. Poljubi! On poljubi ruku. Možeš još jedanput!*

MARQUIS *poljubi joj opet ruku*: A sad - obuci se!

JEANNE-MARIE: Još nešto.

MARQUIS: Šta!

JEANNE-MARIE: Sad ćemo lijepo kući!

MARQUIS: Oh, Jeanne-Marie.

¹⁴ *ma chère* (franc.) - draga moja

JEANNE-MARIE: Al pod uvjetom... Bit ćeš tako diskretan i ne ćeš danas doć u moju sobu -

MARQUIS: Ali -

JEANNE-MARIE: Ništa ali! Ti ćeš odmah u krevet i počinuti. Tebi treba mira. A ni meni nije dobro. Imam migrenu!

MARQUIS: Oh, ne, ne - već prvu noć migrenu! Oh, Jeanne-Marie, ja ću do zore probdjeti uza te... Ja ću...

JEANNE-MARIE: Al ti ne ćeš ništa! Jesi li čuo? Ništa. Jer ja ostajem ovdje. Sutra pošalji ovamo sve moje stvari...

MARQUIS: Molim te!

JEANNE-MARIE: Pusti me. Ja hoću da spavam. Laku noć! *Okrene se na drugu stranu.*

MARQUIS: Jeanne-Marie! *Ona ne odgovara.* Jeanne-Marie! *Ona ne odgovara.* M a p e t i t e Jeanne-Marie! Sve će biti, kako ti hoćeš!

JEANNE-MARIE: Je li?

MARQUIS: Sve. Noćas imaš migrenu i spavaš sama - a sutra -

JEANNE-MARIE: Sutra ne! *Pruži mu ručicu, koju on dvaput poljubi.* Još jednom! *Poljubi i treći put.* Sad ajde! M o n o n c l e će bit nestrpljiv. Reci mu, da je sve u redu. A Gastona pošalji amo.

MARQUIS: Gastona?

JEANNE-MARIE: Da mu dam novce.

MARQUIS: Da - da - *Izlazi desno.*

Mala pauza.

JEANNE-MARIE se digne, stane iza paraventa i, pjevuckajući, hitro se oblači, a u to uđe

GASTON ogleda se okolo, ne vidi Jeanne-Marie - zove: Jeanne-Marie!

JEANNE-MARIE iza paraventa: Pst - tu sam! Oblačim se -

GASTON poleti k njoj: Oh, m o n c o e u r - hvala!

JEANNE-MARIE: Pst - tiho! Vadi iz prstiju ključić: Evo!

GASTON: Ključ?

JEANNE-MARIE: Od moje sobe - preko bašte...

GASTON snuždeno: Al šta će mi? Ti se šališ sa mnom... To nije lijepo od tebe...

JEANNE-MARIE: Šta? Miluje ga. O malo ludo momče... ti...

GASTON: Ta ja moram na put -

JEANNE-MARIE: Znam. Pak? Doći ćeš valjda, da se oprostiš... Ja sam sama - Pô sata prije odlaska, čekam te...

GASTON: Oh, kako sam nesretan -

JEANNE-MARIE: Gastone - ja ne ću da ostanem ovdje...

GASTON: Jadna moja Jeanne-Marie!

JEANNE-MARIE: Ja idem s tobom!

GASTON: Sa mnom?

JEANNE-MARIE: Da, u Pariz!

GASTON: U Pariz? Ti si dobre volje, Jeanne-Marie! U opće, izgleda, da ti je malo stalo...

JEANNE-MARIE: Dosta, dosta ne gubimo vremena. Netom svane dođi k meni, a onda ćemo dalje...

GASTON: Al što ćemo, bez ičije pomoći, bez zasluge, bez novaca! U velikom svijetu! Ja imam samo tisuću škuda -

JEANNE-MARIE: A ja dvaest tisuća! *Pokaže.*

GASTON *zagrli je:* Jeanne-Marie!

JEANNE-MARIE: Pst - ne luduj! Dakle - čekam te -

GASTON: A M o n s e i g n e u r ?

JEANNE-MARIE: Oprostit će nam. Molit ćemo ga za oprostjenje, pismeno - iz Pariza. U ostalom nikad mu nije bilo pravo, da se udam za onoga - Pst!

Pokažu se na ulazu BISKUP i MARQUIS.

JEANNE-MARIE: Eto ih... *Daje Gastonu novce.* Evo, Gaston - dvaest tisuća škuda. I pazi: c o u p é u sivomodroj koži, sa velikim staklima... Preporuči G r i m a u d -u radi bonbona. Samo prva vrst. Papigu ispitaj sam, šta zna i šta ne zna...

BISKUP i MARQUIS ulaze, razgovarajući se.

MARQUIS: Ah, zlatno djetesce, zlatno djetesce, M o n s e i g n e u r ...

BISKUP: Mogao bih vam do sutra o njoj pripovijedati...

JEANNE-MARIE: Sad možemo ići, m o n v i e u x ! Gotova sam!

BISKUP *Marquisu:* Rekao sam ja! Prolazna kaprisa! *Sinovici:* No - hvala bogu - ti, mala kapriciozna golubice!... *Zvoni.*

JEANNE-MARIE: Ah, m o n o n c l e - sjetila sam se riječi iz svetog pisma: "I ostavit ćeš svoj dom i poći ćeš za svojim mužem"...

MAJORDOMUS uđe.

BISKUP: Jesu li kola gotova?

MAJORDOMUS: Jest, Monseigneur - ima već čitav sat...

BISKUP: Dakle, dijete - a d i e u ! - Budi sretna!

JEANNE-MARIE, *koja se je međutim obukla i ogrnula mantelom:* M o n o n c l e , a d i e u ! *Ogrli ga.* Sretan put, moj mali pažiću! *Poljubi Gastona:* Na, jedan poljubac - prvi i zadnji! Misli na me. *Odlazi, a Majordomus za njom.*

MARQUIS *opraštajući se s biskupom:* Laku noć! Oprostite - M o n s e i g n e u r ! Oprostite na smetnji! Oh, sirota - samo da ne dobije reumu! *Odlazi.*

BISKUP *skida sa sebe mantel.* Daj, Gastone, ugasi svijeće...

GASTON *gasi po malo svijeće na kandelabrima.*

BISKUP: Sad možemo i mi na počinak! Današnji je dan bio vrlo buran.

GASTON: Doduše -

BISKUP: Baš joj se ne da - al - priviknut će se... *Pauza. Sjede na krevet.* I na gore se čovjek privikne.

GASTON: Hoće li M o n s e i g n e u r malo muzike prije nego zaspe?

BISKUP: Ne, ne - rađe čitaj - Evo - *Digne se, uzme sa regala knjigu*: Nešto vesela. Da se malo rastresemo. "*La Pucelle*"¹⁵. Oh, moj dragi *Monsieur* Voltaire! *Sjede ponovo na krevet.*

GASTON *uzme knjigu - lista*: Odakle?

BISKUP: Proslijedi - znaš, gdje smo nekidan ostali. A onda, molim te, još čašicu šartreze.

GASTON: A sveta misa, *Monsieur*? Ponoć je davno prošla. *Natoči.*

BISKUP: Ah, vikar će je odslužit mjesto mene. *Ispije čašicu.* Još jednu. *Gaston natoči, a on promatra punu čašicu.* U istinu Bog je stvorio koješta lijepo na ovom svijetu! *Ispije.* Nije zaslužio hajke, koju protiv njega digoše moderni filozofi. *Leže.* Ah, tako! - Sjedi.

GASTON *sjedne uz krevet*: Hvala.

BISKUP: Ha - krevet je još topao od Jeanne-Marie! Oh, tu se leži slatko! Čitaj - sinko - *Zatvori oči.*

GASTON *čita*: "Utopljeni oboje u naručaju slasti, uživali su - sve sretniji, sve žarči - bez ikakve sumnje u srcu, bez ikakve tegobe, bez duga časa... I ne osjetiše da ljubav i vrijeme imadu krila. Charles, u njezinom zagrljaju, cjelivajući je plamenim poljupcima, govoraše: - Zlatna Agnezo, dušo moje duše, čitav svijet ne vrijedi koliko tvoja ljepota..."

Zavjesa polagano pada.

Hamburg, 1910;
Almanah srpskih i hrvatskih pripovjedača, 1910.

¹⁵ *La Pucelle* (franc.) - *Djeвица*, poema francuskog pisca, povjesničara i filozofa Voltairea (1694-1778)

RJEČNIK

abbé (franc.) - svećenik, opat
adieu (franc.) - zbogom
allemande (franc.) - vrsta plesa, vjerojatno njemačkog porijekla
amoreti (tal.) - malen kip koji prikazuje boga ljubavi Amora

Baal - fenički, filistejski, kartaški bog pokrovitelj plodonosnih sila prirode; prinosile su mu se ljudske žrtve; spominje ga Biblija; lažni bog
billet-doux (franc.) - ljubavno pismo
budoar (franc.) - mali, elegantno ukrašeni ženski salon u stanu

chaiselongue (franc.) - šezlong, pojednostavljena počivaljka s osloncem za glavu
collier (franc.) - ogrlica
comme il faut (franc.) - kako treba, kako dolikuje
coupé (franc.) - zatvorena kočija s jednim sjedalom

diner (franc.) - objed; večera; gozba
domestik (franc.) - sluga
doza (grč.) - kutija ili zdjelica za šećer, slatkiše, duhan i sl.
dragée (franc.) - dražeja, šećerom prevučeni badem ili lješnjak

đerdan (tur.) - ogrlica

eau de Cologne (franc.) - kolonjska voda

famul, famulus (lat.) - sluga, pomoćnik
festun (tal.) - ukrasni vijenac od cvijeća i voća (isp. *girlanda*)

girlanda (tal.) - ukrasni vijenac od cvijeća, lišća i plodina koji se vješa na zid (isp. *festun*)

izgled - pogled

kapriola (tal.) - skok rukama o tlo, a nogama uvis; prevrtanje u zraku, salto
kaprisa (franc.) - hir, inat, "mušica"
karniša (franc.) - prečka iznad prozora za vješanje zastora, zastornica
Kupidon - starorimski bog ljubavi (grč. Eros, rimski i Amor)

lorgnette (franc.) - sklopive naočale s drškom (ne drže se stalno na očima, nego samo kad zatreba)
louisdor (franc.) - louis d'or, francuski dukat od dvadeset zlatnih franaka

mademoiselle (franc.) - gospođica
majordomus (lat.) - nadstojnik dvora; upravitelj imanja
makron (franc.) - vrsta bombona
manšeta (franc.) - manžeta, orukvica, kraj rukava
manuskript (lat.) - rukopis
merci (franc.) - hvala
monseigneur (franc.) - počasni naslov prinčevima, biskupima; preuzvišeni
monsieur (franc.) - gospodin
muskatrozina (njem.) - grožđica, suho mirisavo grožđe
muškat (tal.) - vrsta mirisavoga grožđa i vino od njega

paravent (franc.) - pokretni zaklon presvučen papirom ili tkaninom, često oslikan

podagra (grč.) - kostobolja, giht

rondolet (franc.) - glazbena kompozicija vedra karaktera u kojoj se glavna tema stalno ponavlja

sekreter (franc.) - pisaći stol
sèvres (franc.) - naziv porculana
proizvedenog u gradu Sèvresu u
Francuskoj

šartreza (franc.) - vrsta likera od bilja
škuda (lat.) - nekadašnji srebrni novac

štukatura (tal.) - gipsanje, rad u gipsu,
osobito na stropu sobe

tasa (tur.) - pladanj, poslužavnik

voluptuozan (lat.) - razbludan, pohotan